

**Síň Františka Josefa a Sarajevo
(1867 - 1914)
Historické pozadí**

Následkem porážky Rakouska ve válce proti Prusku 1866 byla ztráta vlivu habsburské monarchie na vytváření politiky v německých státech. Tím důležitější bylo pro Rakousko svým zemím dát stálou stabilní politickou strukturu. Největší problémy zde dělaly Uhry. Od revolučních válek 1848 a 1849 byly totiž zemím maďarské koruny, t.j. Maďarsko, Slovensko, Chorvátsko a Sedmihradsko, velké části výsad, které doposud měly, Habsburky omezeny a byly podzřízeny přísnému civilnímu a vojenskému dohledu. To vedlo již k zmíněným problémům. Po dlouhodobých jednáních přišlo k liberalizaci rakouského politického zřízení a v roce 1867 k tzv. Rakousko-Uherskému vyrovnání, kterým se nově uspořádal vztah mezi Uherskem a zbyvajících částí říše. Říše habsburské monarchie byla tímto vyrovnáním rozdělena na dvě části: na rakouská (Předlitavsko) a uherská země (Zalitavsko). Každá tato část říše měla vlastní hlavní město, vládu a parlamentské zastoupení. Od roku 1867 existovaly jenom tři vzájemné oblasti, které platily jako společné říšské záležitosti, totiž zahraniční politika, finance a armáda. Pro armádu mělo vyrovnání nejrozsáhlejší následky. Od té doby existovalo společné císařské a královské vojsko a také společné císařské a královské námořnictvo. Vedle toho vznikl v uherské polovině říše Rakousko-Uherský Honvéd a v rakouské části Rakousko-Uherská zemská obrana, takzvaná Landwehr.

Následující doba míru od roku 1867 až do roku 1914 byla přerušena jenom jednou větší vojenskou událostí, která je dnes známá v rakouských dějinách jako "Okupační polní tážení 1878". Tehdy obsadila rakousko-uherská vojska Bosnu a Hercegovinu, které byly odlehnuté provincie osmanské říše. Tato okupace vedla konečně v roce 1908 k anexi Bosny a Hercegoviny. Jinak se Rakousko-Uhersko jenom nepřímou v této době zúčastnilo politickomocenských sporů v Evropě. Spoléhalo zde na spojení, které bylo uzavřeno v roce 1879 nejprve s Německem a které se v roce 1882 rozšířilo o Itálii. Proto se toto spojení nazývalo dvoj- respektive trojspolek. Od roku 1908 bylo Rakousko-Uhersko však stále silněji vtaženo do sporu na Balkáně. Dále se také po několika desetiletí ukázalo, že Rakousko-Uherské vyrovnání z roku 1867 nepřineslo uspokojující řešení pro habsburskou říši. Dále bylo zřejmé, že se požadavky všech 11 větších národností dunajské říše dali splnit jenom novou radikální reorganizací struktury rakouské říše. Naděje, že by se to mohlo podařit, byla především spojena s následníkem trůnu, arcivévodou Františkem Ferdinandem. I když Arcivévoda od císaře Františka Josefa neobdržel žádnou politickou zodpovědnost, byl pověřen vojenskými úkoly a v případě války byl vrchním velitelem rakousko-uherského vojska. Při návštěvě následníka trůnu 1914 v Sarajevu byl arcivévoda František Ferdinand spolu se svou manželkou v neděli 28. června srbskými nacionalisty zavražděn.

Pět úseků (Travée)

1. úsek: Velká vitrína na levé straně a její protějšek na pravé straně ukazují rozdělení rakousko uherského vojska. Vlevo jsou vidět nově zřízená vojska Zemské obrany (Rakousko) a Honvédu (Uhry), které byly dislokovány v příslušných částech říše a vpravo je ukázáno společné císařské a královské vojsko. Uniformy těchto sedmi figur císařského a královského vojska odpovídají uniformám, které byly používány v letech 1878 až 1890. Uvnitř travée je na pravé straně ještě vitrína, která je věnována okupačnímu polnímu tažení z roku 1878 a především veliteli okupačních vojsk v Bosně a Hercegovině, polnímu zbrojmistrovi Phillippovicovi.

2. úsek: Tato část síně je zcela věnována rozmanitosti Rakousko-Uherské monarchie a to především národností. V okenních vitrínách se poukazuje na mnohojazyčnost dunajské monarchie. Dodatečně jsou zde vidět exponáty z vlastnictví korunního prince Rudolfa, který byl předsedou Kuratoria vojenského muzea až do roku 1889, kdy spáchal sebevraždu. Další vitrína u okna ukazuje zavedení horského lyžování v Japonsku rakouským majorem Theodorem Lerchovským. Na pravé straně je po obou stranách obrazu císaře Františka Josefa 34 olejových maleb od Oskara Brücha, které ukazují výstroj a výzbroj císařského a královského vojska z roku 1895.

3. úsek: Dvojitá vitrína uprostřed místnosti je věnována vojenským novotám druhé poloviny 20. století. Začátkem aeronautiky i zavedením telefonních a sdělovacích zařízení jakož i použitím mechanických zbraní a motorizace přišlo k velkým změnám v oblasti válečného materiálu. Mnoho se dá jenom ukázat na modelu jako je například prototyp terénního pancéřového vozidla, které bylo vyvinuto podplukovníkem Güntherem Burstynem. Vozidlo bylo sice v roce 1911 představeno, ale nebylo v císařském a královském vojsku zavedeno. Vitríny na okenní straně ukazují vývoj ručních palných zbraní.

4. úsek: Vitrína na pravé straně je věnována císaři Františku Josefovi, který je zde zobrazen ve funkci „nejvyššího vojevůdce“ rakousko-uherského vojska. Po těchto exponátech následuje velká vitrína, která je věnována osobní strážci císaře, takzvané Gardě. Na druhé straně stojí sedm figur v přirozené velikosti, které ukazují charakteristickou výstroj a výzbroj císařského a královského vojska před První světovou válkou. Dodatečně je vidět vývoj vojenských pokrývek hlavy, vojenských medailí a záslužných vyznamenání. Konec síně vytvářejí předměty, které mají poukázat na vojenské velitelské štáby a jejich práci.

5. úsek: Místnost je dominována třemi předměty: nejprve automobilem, ve kterém byli arcivévoda František Ferdinand a jeho manželka Sofie 28. června 1914 v Sarajevu zavražděni, dále krvavým vojenským kabátem arcivévody a nakonec je vystaveno lehátko, na kterém arcivévoda zemřel. Dodatečně zde lze najít portréty a upomínky na atentát, který byl jeden z nejzávažnějších údalostí světových dějin.